

เป็นทั้งสองอย่าง

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนโต

ถาม-ตอบ ปัญหารธรรม วันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๖๒

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถาม : เรื่อง “สิ่งนี้ใช่สมาธิหรือภวังค์”

กราบนมัสการหลวงพ่อด้วยความเคารพอย่างสูง ลูกกราบขอความเมตตาชี้แนะให้
ความกระจ่างในการปฏิบัติด้วยค่ะ เนื่องจากลูกไม่แน่ใจว่าสิ่งที่เคยสัมผัสจากการปฏิบัติมาสัก
ระยะหนึ่งนี้เป็นการตกในภวังค์หรือว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องแล้ว ถ้าผิดพลาด ลูกกราบขอความ
เมตตาช่วยชี้แนะแนวทางแก้ไขด้วย

ลูกได้นั่งสมาธิและฟังเทศน์ของหลวงพ่อกับไปด้วย ในขณะที่นั่งสมาธิก็ยึดติดกับคำเทศน์
ของหลวงพ่อ และใช้ความคิดตามเทศน์นั้นไป (ไม่ได้นึกพุทโธ) ลูกมีความรู้สึกตัวอยู่ในคำเทศน์
จนกระทั่งหลวงพ่อเทศน์จบและกล่าวคำว่า “เอาจัง”

ลูกกลับมามีความรู้สึกอีกครั้ง และรู้สึกหนาวสั่นตัวมาก เพราะอากาศโดยรอบนั้น
หนาว แต่ลูกก็ยังสงสัยว่า เราก็นั่งอยู่นานแล้ว ทำไมก่อนหน้านั้นเราไม่มีความรู้สึกหนาวเลย
และทำไมเราเพิ่งมารู้สึกเอาตอนนี้

ลูกเลยไม่แน่ใจว่า สิ่งที่เกิดขึ้นนี้เป็นการได้สัมผัสกับสมาธิหรือเป็นการที่ลูกตกอยู่ใน
ภวังค์และไม่รู้ตัว ถ้าใช่การตกภวังค์ ลูกกราบขอคำแนะนำแก้ไขด้วยค่ะ กราบขอบพระคุณด้วย
ความเมตตาหลวงพ่อ ณ โอกาสนี้

ตอบ : เวลานั้นสมาธิ เรานั้นสมาธิ เราต้องการความสงบของใจก่อน คำว่า “นั่งสมาธิ” เรานั้น
สมาธิแบบว่าเราเป็นชาวพุทธใช่ไหม

คูลี ในยุโรปในทางตะวันตกเขาเคร่งเครียดกับหน้าที่การงานของเขามาก เวลาเขาเคร่งเครียดกับหน้าที่การงานของเขามาก เวลาเขามาศึกษาธรรมะของพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าให้ทำสมาธิฯ เขาพอใจนะ

แล้วเขาแสวงหาเพราะว่าเขาเครียด เขามีความกดดันในใจของเขามาก มีความกดดันอยู่ในใจแล้วพูดให้ใครฟังไม่ได้ด้วยนะ เพราะสถานะทางสังคมเขาเป็นผู้บริหาร เขาเป็นอาจารย์สอนมหาวิทยาลัย เขาเป็นผู้อำนวยการองค์กรต่างๆ สถานะทางสังคมเขายิ่งใหญ่ แล้วเขามีความทุกข์ในหัวใจเขาจะพูดให้ใครฟัง มันมีความกดดันในหัวใจ มันมีความเครียดมาก แล้วเขาก็มาศึกษาพระพุทธศาสนา

เวลามาศึกษาพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาสอน ถ้าพระพุทธศาสนาสอน สอนถึงที่สุดแห่งทุกข์ สอนเรื่องมรรค ๘ เรื่องอริยสัจ เรื่องสัจจะ เรื่องความจริง แต่โดยพื้นฐานท่านสอนให้ทำสมาธิก่อน ทำสมาธิก่อน

พวกนี้ก็เข้าได้แค่สมาธิ เพราะความรู้ของมนุษย์ ความรู้ของสังคมโลกก็รู้ได้ถึงความฟุ้งซ่าน รู้ได้ถึงความกดดันในหัวใจ ก็รู้ได้ด้วยจิตสงบ จิตสงบที่เป็นสมาธิ รู้ได้แค่นี้ เรื่องมรรค เรื่องผลเอาไว้อ้างหน้า เอาไว้อ้างหน้าเลย ถ้ามันทำจริงเห็นจริงมันถึงจะเป็นอริยบุคคลความเป็นจริงนั้น นั่นมันยังอีกยาวไกล มันอยู่ข้างหน้า เอาตรงนี้ เอาตรงนี้ให้ได้ก่อน

ถ้าเอาตรงนี้ให้ได้ก่อน เวลาเขามาศึกษาพระพุทธศาสนาแล้วเขามาทำสมาธิกัน เขามหัศจรรย์ เขาศรัทธา เขาเคารพบูชา เขาตื่นตื่นของเขา แค่ว่าจิตสงบๆ นี่ทำสมาธิ เห็นไหม

เราจะบอกว่า เวลาทางยุโรป ในหน้าที่การงานเขา เขาประสบความสำเร็จ ส่วนใหญ่ผู้ที่มาศึกษาศาสนาส่วนใหญ่จะเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย เพราะเป็นนักวิชาการ เขาค้นคว้าของเขาอยู่แล้ว แล้วเขาสอนในมหาวิทยาลัย

ในอาชีพเขา เขาประสบความสำเร็จอยู่แล้ว แต่เขามีความกดดัน เขามีอะไรทุกข์ในใจ แล้วเขาไปพูดให้ใครฟังก็ไม่เข้าใจ เวลาไปศึกษาลัทธิศาสนาอื่นก็อ่อนวอนขอ คือว่าให้มันหาย

เอง ว่าอย่างนั้นเลย แต่ในพระพุทธศาสนาไม่มี พระพุทธศาสนาสอน สอนให้ทำความสงบของใจเข้ามา

ทีนี้เวลาทำความสงบของใจเข้ามา เขาพยายามมาทำสมาธิๆ

เวลาทำสมาธิมันก็มีคุณค่าแล้ว มันมีคุณค่า มีคุณค่ามาก มีคุณค่ามากเพราะอะไร เพราะเขาอยู่ทางยุโรป เขาถือลัทธิศาสนาอื่น เขาอ่อนวอนขอ แล้วแต่พระเจ้าจะบัญญัติ พระเจ้าจะบงการ พระเจ้าจะเมตตาให้เขา แต่พระพุทธศาสนาสอนว่าให้ดูแลรักษาหัวใจของตนเอง เวลาเขาศึกษาแล้วเขาก็มีศรัทธา

แต่เราชาวพุทธ ชาวพุทธอยู่ในเมืองไทยไง เราคุ้นเคยกับวัด คุ้นเคยกับพระ เราคุ้นเคยกับวัฒนธรรมประเพณีไง พอคุ้นเคยกับวัฒนธรรมประเพณี เวลาเป็นตำนาน เป็นตำนานในโบสถ์ในวิหาร ภาพวาดต่างๆ เป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม โอ้โฮ! มหาศาล

โอ้เราปฏิบัติไปเลยกลายเป็นลิเกละครไปเลย เพราะวัฒนธรรมของเรามันซบไว้ไนใจไน พอซบไว้ไนใจ เวลาเราจะมาประพฤติปฏิบัติ เวลาเราจะประพฤติปฏิบัติ

คนที่เขาไม่เคยเห็นไม่เคยเจอ พอเขาเจริญในทางวิทยาศาสตร์ เขาเป็นผู้ที่มีปัญญา เวลาเขาศึกษาแล้วเขาทำของเขาโดยข้อเท็จจริงของเขา เขาจะทำสมาธิของเขา เขาจะทำความสงบของใจของเขา แล้วเขาก็ได้ประสบความสำเร็จ เขาก็พอใจ เขาก็ศรัทธามาก

โอ้ของเรา เราอยู่กับพระพุทธศาสนาเลย เราอยู่กับพวกเกจิอาจารย์ อยู่กับพวกฤทธิ พวกเดชเลย แล้วเวลาจะมาภาวนาไง เวลาจะภาวนา พระพุทธศาสนาจนถึงสิ้นสุดแห่งทุกข์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระอรหันต์

เวลาครูบาอาจารย์ประพฤติปฏิบัติ คนนั้นก็หัน หันซ้ายหันขวา เวลาหันซ้ายหันขวาก็ป้อนข้อมูลให้เรากระทำ เวลาป้อนข้อมูลให้เรากระทำ เราก็หันรีหันขวาง

ครูบาอาจารย์หันซ้ายหันขวา โอ้เราหันรีหันขวาง แล้วปฏิบัติไปมันก็เลยล้มลุกคลุกคลานไง ถ้าล้มลุกคลุกคลาน เราจะทำความสงบของใจ

เวลาครูบาอาจารย์เราสอนนะ เวลาครูบาอาจารย์เขาจะหันซ้ายหันขวา เราไม่ต้องไปหันรีหันขวางกับเขา เราไม่หันรีหันขวาง เราจะกลับมาทำความเข้าใจเข้ามา เราจะค้นคว้าหาใจของเรา เราจะเชื่อพระพุทธศาสนาโดยปัจจัยตั้ง โดยสันทิฏฐิโก โดยกาลามสูตร ไม่เชื่อใดๆทั้งสิ้น ไม่เชื่อแม้แต่คำสั่งสอนคำบงการของใคร หันซ้ายหันขวาก็เรื่องของเขา แล้วเราก็ไม่ต้องไปหันรีหันขวางกับใครทั้งสิ้น

เรามีครูบาอาจารย์ของเรา เวลาครูบาอาจารย์ของเรานะ ท่านสอนเรา **สอนให้ทำความเข้าใจ** **ทำความเข้าใจ** **ทำความเข้าใจเข้ามา**

ทีนี้ถ้าเราจะมาทำความเข้าใจเข้ามา นี่พูดถึงว่าประสบการณ์ในการปฏิบัติของเขา เวลาเขานั่ง สิ่งที่เขาสัมผัสในระยະหนึ่ง อย่างนี้มันใช่ตกแก้วหรือไม่ มันถูกต้องหรือไม่ ถ้ามันตกแก้วมันจะแก้ไขอย่างไร แล้วถ้ามันถูกต้อง มันถูกต้องอย่างไร แล้วถ้ามันผิดพลาด มันผิดพลาดตรงไหน

เวลาคำว่า “ตกแก้ว” มันเป็นผลของการที่คนประพฤติปฏิบัติทำสมาธินี้แหละ เวลาเราจะทำสมาธิ ถ้าเราทำสมาธิไม่ได้ ความรู้สึกของเรามันรู้สึกอย่างนี้ มันตึงเครียด มันเครียด กดดันมาก เวลาเรานั่งพุทโธใหม่ๆ มันตึงเครียดไปหมด นี่มันกดดัน

แต่ถ้าหายใจเข้านึกพุท หายใจออกนึกโธ หายใจเข้านึกพุท หายใจออกนึกโธ มันเคลียร์ คำปริกรรม จิตมันปริกรรมของมัน มันนวดในใจของมัน มันจับนวดในหัวใจให้มันเป็นไปตามความจริงของมัน

พอเป็นความจริงของมัน จากความตึงเครียดมันก็เบาบางลง ถ้าเบาบางลง อย่างนี้มันเป็นสมาธิหรือไม่

มันเป็นสมาธิโดยพื้นฐานโดยแบบว่าเริ่มต้น สมาธิเป็นบาทเป็นฐานไปเรื่อยๆ พอเป็นสมาธิ จิตใจถ้ามันไม่เป็นสมาธิ มันจะตกแก้วได้อย่างไร

เวลามันตกวงค์ๆ เราหายใจเข้านี้กพุท หายใจออกนี้กโธนี่แหละ เราต้องการสมาธินี้ แล้วพอจิตใจ มันเหมือนเราเดินไปบนแผ่นดิน แผ่นดินมันมีหลุมมีบ่อ ถ้ามันตกหลุมตกบ่อไป มันก็ตกไป ถ้าเราไม่เดินไป เราจะตกหลุมตกบ่อไหม

จิตใจของเราโดยปกติมันก็เป็นปุถุชน เป็นคนหนา มันเป็นสามัญสำนึก เป็นความคิด ธรรมดาเรานี่แหละ เราหายใจเข้านี้กพุท หายใจออกนี้กโธ เรารักษามัน ถ้าจิตมันพัฒนาขึ้น มัน เป็นสมาธิใหม่

เราบอกว่า มันเป็นทั้งสองอย่าง มันต้องเป็นสมาธิบ้าง

ถ้าเป็นสมาธิ ถ้าเรารักษาดีนะ หายใจเข้านี้กพุท หายใจออกนี้กโธ มีสติสัมปชัญญะ เข้าไป วิตก วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตารมณ์ องค์ของสมาธิ

ถ้ามันมันคงขึ้นมา วิตก วิจาร เวลาวิตก หายใจนี้กพุทโธๆ วิตก วิจาร วิตก วิจารไปเรื่อยๆ มันจะเกิดปีติ เวลาเกิดปีติขึ้นมา โอ้โฮ! ตัวใหญ่ตัวพอง ขนพองสยองเกล้าต่างๆ นี่เกิด ปีติ เกิดปีติใหม่ๆ มันจะตื่นเต้น ตื่นเต้นมาก แต่คนเกิดบ่อยๆ ถ้าไม่มีवासนามันก็ได้แค่นี้

แต่คนถ้ามีสติปัญญา เกิดปีติ ปีติแล้วเราพุทโธของเราต่อเนื่องไป ปีติ มันวางปีติมันจะ มีความสุขของมันนะ ความสุขคือสุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี จิตที่เป็นอิสระ จิตที่ไม่ได้แบกรับภาระความคิด

ธรรมดา ผู้รู้ สิ่งที่ถูกรู้ อารมณ์นี้เป็นสิ่งที่ถูกรู้ ผู้รู้มันจะทรงตัวมันเองไม่ได้ มันต้องไป เกาะสิ่งที่ถูกรู้ อารมณ์ความรู้สึก แต่ตัวธาตุรู้มันอีกตัวหนึ่ง แต่เวลามันจะแสดงตัว มันไป เกาะอารมณ์อันนั้น เห็นไหม ผู้รู้ สิ่งที่ถูกรู้

เราก็พุทโธๆ พุทโธของเรา พุทโธของเราต่อเนื่องไป ปีติ สุข สุขอื่นใด มันปล่อยหมด มันปล่อยหมด ปล่อยหมดถ้ามันต่อไปมันก็ตั้งมั่น จิตตั้งมั่นๆ นี่องค์ของสมาธิ ถ้าจิตมันตั้งมั่น จิตตั้งมั่นนี้มันก็ไปสมบุรณ์แบบในความเป็นสมาธิ

แต่พอพุทโธๆ เกิดปิติ “แหม! พังเทศน์หลวงพ่ พังเทศน์หลวงพ่อเข้าใจหมดเลย เข้าใจหมดเลย”

เข้าใจหมดเลยนั่นแหละว่างค์ นั่นแหละว่างค์ตรงนั้นละ ตรงมันเข้าใจนะ

มันได้ยินแต่เสียง เวลาเสียงนี้ได้ยิน แต่มันแยกแยะว่าหลวงพ่พูดอะไรไม่ได้หรอก เพราะหลวงพ่พูดแบบป็นกลเลย ถ้ามึงคิดทัน มึงจะทันหลวงพ่หรือ หลวงพ่ป็นกลพรีดๆ มึงจะรู้ทุกคำมันเป็นไปไม่ได้หรอก

เอ็งได้ เอ็งก็ได้แต่เสียงไง นี่เสียงหลวงพ่ๆ แล้วเสียงหลวงพ่ พอมันคุ้นชิน สติมันเบา บางลง นั่นแหละว่างค์ เสียง มันได้ยินเสียง มันไม่สมบูรณ์แบบไง นี่ว่างค์ๆ

สมาธิ ถ้าจิตมันขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปปนาสมาธิ สมาธิถ้ามันละเอียดลึกซึ้งเข้าไป เพราะเรามีสติ เราหายใจเข้านี้พุท หายใจออกนี้โก แล้วมีสติพร้อมไป มันละเอียดเข้าไป แล้วมันจะคอยแฉลบ บางทีมันก็พุทแล้วหายไปเลยกว่าจะโก หรือโกแล้วมันไม่พุทเลย หรือพอพุทแล้วมันคิดไปข้างนอกเลย หรือพุทแล้วมันก็ ใ้โฮ! นิพพานเป็นอย่างนี้เลย พุทแล้วมันไป มันแฉลบตลอด

แต่พอมันพุทบ่อยๆ ครั้ง พุทโธกับจิตมันกลมกลืนกัน พุทโธง่ายๆ พุทโธๆ พอพุทโธง่ายๆ คือจิตมันอยู่กับพุทโธแล้ว

จิตพุท เราก็คิดไปทางอื่นก่อน เราพุท แต่จิตกับคำบริกรรมมันไม่กลมกลืนกัน มันแฉลบใช่ไหม มันดิ้นของมัน พอพุท มันคิดไปทีอื่นก่อนแล้ว แล้วถึงกลับมาโธ เพราะอะไร เพราะเรามีเป้าหมายพุทโธ พอพุทแล้วมันมีช่องว่างไง แต่ถ้าเราพุทโธๆ จนมันกลมกลืนกัน เราบริกรรมบ่อยๆ เข้า ฝึกหัดบ่อยๆ เข้า พุทโธๆ มันจะไปไหน

บังคับมันไว้ บังคับมันไว้ ไม่คิด ไม่ไปไหนทั้งสิ้น พุทโธๆ ถ้ามันกลมกลืนไป พุทโธมันคล่องแคล่ว พอคล่องแคล่ว พุทกับโธมันไปพร้อมกัน มันไม่แฉลบ ถ้าพุทโธมันกลมกลืน คำบริกรรมกับจิตมันกลมกลืนกันดี มันจะเป็นไปแนวทางเดียวกัน

ถ้าพุทโธไปเรื่อยๆ พุทโธไปเรื่อยๆ พุทโธจนละเอียด สติมันชัดเจนเลย สติชัดเจน ผู้รู้ชัดเจนเลย พุทโธๆ ทีนี้พอพุทโธมันแบบจะพุทโธไม่ได้แล้ว มันจะหาย อู๋! ตกใจอีก แต่ถ้าคนเป็นนะ มันเป็นสติของมันเป็น โดยข้อเท็จจริงเป็นอย่างนี้ ถ้าคนเป็น แต่ถ้าคนไม่เป็นมันสับสนไปหมดเลย พอมันสับสนไปหมดเลย มันก็วนวายเป็นหมดเลย นี่เอาข้อเท็จจริงตรงนี้เป็นตัวตั้ง

ทีนี้คำถาม คำถามว่า “สิ่งนี้เป็นมันเป็นสมาธิหรือมันเป็นภาวังค์”

ถ้าบอกว่า เป็นสมาธิหรือเป็นภาวังค์ เราต้องพูดถึงผู้ที่ประพฤติก่อน ส่วนใหญ่เวลาที่ไปประพฤติก่อนเขาออกไปหาครูบาอาจารย์มาทั่วประเทศไทยเราแล้ว แล้วเขาค่อยมาหาเรา ถ้าอย่างนี้เวลาเราพูด เราบอกไม่ใช่ ไม่ใช่ ไม่ใช่

แต่ส่วนใหญ่แล้วคนที่ไม่เคยปฏิบัติเลย คนที่ไม่เคยปฏิบัติเลยคือว่าเขาเพิ่งมาศึกษาค้นคว้าขึ้นมา เวลาจิตเขาเป็นอย่างนี้ เราบอกอย่างนี้เป็นสมาธิ เป็นสมาธิคือให้เขามีกำลังใจ เป็นสมาธิคือให้เขาจับต้องได้ แต่ถ้าเป็นสมาธิแล้วถ้ามันจะทำอย่างไรต่อไป ก็พุทโธต่อเนื่องไปให้สมาธิมันแนบแน่น สมาธิมันมีกำลังของมันขึ้นมา

แต่ถ้าโดยทั่วไปว่าเป็นสมาธิ เพราะเป็นสมาธิ ฟังเทศน์หลวงพ่อดลเลย แล้วมีความรู้สึกตลอด มีความรู้สึกเหมือนคนหลับใน

คนขับรถเวลาหลับใน รถมันวิ่งอยู่ มันหลับนั้นนะ แล้วถ้ามันสะดุ้งตื่นก็จบ ถ้าไม่สะดุ้งตื่นมันมีอุบัติเหตุ นี่ก็เหมือนกัน พุทโธๆ เรานั่งอยู่ที่นี่ เสียงมันก็ดูครึ้งๆ กึ่งๆ สมาธิคือว่ามีตัวรู้อยู่ แต่ก็กึ่งๆ รู้โดยไม่สมบูรณ์ไง รู้โดยภาวังค์ ภาวังค์มันมีกำลังของมันไง

ถ้ามันเป็นสมาธิ มันรู้ชัดเจน คนขับรถสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ควบคุมรถได้ตลอดเวลา ควบคุมได้ตลอด ไม่มีอุบัติเหตุ เพราะอะไร เพราะเราควบคุมรถเราได้ แต่คนหลับในขับรถอยู่ ควบคุมรถไม่ได้

ความรู้มีไหม มี แล้วภาวังค์ละ ภาวังค์ก็คือมันไม่สมบูรณ์ไง คือจิตมันไม่ชัดเจนของมันไง คือภาวังค์ มันเป็นทั้งสมาธิ มันเป็นทั้งภาวังค์

ฉะนั้น ถ้าผู้ที่ปฏิบัติใหม่ ผู้ที่ยังไม่เคยปฏิบัติเลย เราบอกเป็นสมาธิ เพราะอะไร ถ้าบอกเป็นภวังค์ ภวังค์มันเกิดมาจากไหน มันก็ต้องเกิดมาจากสมาธิเป็นพื้นฐาน คือจิตมันต้องมีความสงบเป็นพื้นฐาน พอพื้นฐานแล้วภวังค์มันก็ครอบงำ มันตกภวังค์ ภวังค์มันครอบงำไปแล้วเวลาจะแก้

เขาบอกว่า เวลาฟังเทศน์ เขาไม่ได้พุทโธเลย

ไม่ต้องนึกพุทโธก็ได้ อานาปานสติก็ได้ อะไรก็ได้ แต่ถ้ามันมีสติสัมปชัญญะนะ ฟังเวลาฟังเทศน์นะ ตั้งใจไว้ ตั้งใจไว้แล้วกำหนดเสียงเทศน์

คำว่า “กำหนดเสียงเทศน์” คือรับรู้ เวลาเทศน์รับรู้ แล้วฟังไป คำไหนที่มันแทงใจ คำไหนวรรณคดีของ อันนั้นมันสะเพือนใจ ถ้าสะเพือนใจ อันนั้นนะถูกต้อง

คำว่า “ถูกต้อง” คือว่าฟังเทศน์สำคัญมาก ฟังเทศน์ เพราะฟังเทศน์มันมีเหตุมีผลที่จะให้เราแยกแยะได้ มันแยกแยะได้ มันเลือกได้ คัดแยกได้ อันนั้นจะเป็นประโยชน์กับเรา

ฉะนั้น สิ่งที่ว่า อันนี้มันเป็นทั้งสมาธิ แต่สมาธิมันไม่ต่อเนื่องไป ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปปนาสมาธิ พอมันเป็นสมาธิ พอจิตมันเริ่มเป็นสมาธิได้ สติสัมปชัญญะมันเบาบางลง มันเป็นภวังค์ไปแล้ว เป็นภวังค์ไป

ตอนนี้เขาบอกว่า “ลูกมีความรู้สึกอีกครั้งหนึ่ง และรู้สึกว่านาวสะท้านทั้งตัวเลย”

นาวสะท้านทั้งตัวเลย นาวสะท้านทั้งตัวมันเอามาเป็นข้อตัดสินไม่ได้ นาวสะท้านทั้งตัว อากาศมันก็นาวอยู่อย่างนั้นนะ แต่เวลามันฟังเทศน์ฯ ความรู้สึกมันไปอยู่ที่คำเทศน์นั้น

ที่ว่าคำว่า “ภวังค์” รู้ก็ไม่ชัด ไม่รู้ก็ไม่ใช่ จะว่ารู้ก็ไม่รู้ ใ้ว่าจะไม่รู้ก็รู้ ภวังค์ แล้วภวังค์มันรับรู้แบบนี้ไง มันถึงไม่รับรู้ถึงอากาศนาว มันไม่รับรู้ถึงว่าเรานั่งอยู่ในอากาศนาว พอเอวัง ความรับรู้ที่เสียงนั้นมันปล่อย มันก็กลับมารับรู้โดยความเป็นปกติ โอ้ย! นาวสะท้านเลย ชัดๆ เลยว่าภวังค์ มันชัดๆ ของมันอยู่แล้ว ชัดๆ ว่าเป็นภวังค์

ถ้าเป็นภวังค์ ภวังค์มันเกิดจากอะไร

ภวังค์มันเกิดจากเรามีสมาธิเริ่มต้น เรามีสมาธิเป็นเบื้องต้น แต่สมาธิของเรามันไม่รักษาของมันไว้ มันก็ตกสู่ภวังค์ ถ้ามันรักษาของมัน ก็ชัดๆ ของมันขึ้นไป ให้ละเอียดขึ้นไป

เพราะคำถามว่า “ถ้าใช้การตกภวังค์ ลูกกราบขอคำชี้แนะในการแก้ไขด้วยค่ะ”

เวลาตกภวังค์ๆ นะ เราก็ตกภวังค์มาก่อน ทุกคนที่ประพฤติปฏิบัติทุกๆ คนเดินทางบนเส้นทางนี้ บนเส้นทางนี้มันมีหลุมมีบ่อทั้งนั้น ในเส้นทางที่มันชำรุด ใครขับรถผ่านไปมันต้องประสบกับอุบัติเหตุ ประสบกับบนเส้นทางนั้น

นี่ก็เหมือนกัน คนที่ประพฤติปฏิบัติมา คนที่บอกไม่เคยตกภวังค์เลย ไม่เคย...ใครอยากรู้มากกว่าใคร แต่แก้ไข แก้ไขอย่างไร แก้ไขได้หรือไม่ได้ แก้ไขไม่ได้มันก็อยู่แค่นั้นนะ มันเจริญมาไม่ได้ ถ้าแก้ไขได้ มันตกที่นั่น

แต่เวลาเราแก้ไขนะ เราคิดเป็นสองอย่าง

อย่างหนึ่ง จิตเวลาเดินไปบนถนน สะพานมันมีคอสระพานของมัน คอสระพานถ้ามันสมบูรณ์แบบ มันสมบูรณ์ไม่ชำรุด เราจะข้ามสะพานนั้นไปได้เลย ถ้าคอสระพานมันชำรุด รถต้องไปสะดุดที่ตรงนั้น แล้วถ้าคอสระพานมันชำรุดมากนะ รถจะตกสู่คอสระพานนั้น จิตนี้มันตกภวังค์ ตกภวังค์ก็ตกสู่สะพานนั้น คือปัญญาที่เราแก้ไขตัวเราเอง

แล้วอีกอย่างหนึ่ง อีกอย่างหนึ่งก็พุทธโศกโดยไม่เอาสมาธิ พุทโธๆ สติมันสมบูรณ์ของมันไป ให้มันเป็นสมาธิโดยเนื้อแท้ตลอดไป แล้วสติควบคุมดูแลไว้ไม่ให้มันไหลออกตกสู่ภวังค์ เราแก้แบบนี้ แล้วแก้แบบนี้มันก็ได้แต่เบื้องต้น สุดท้ายแล้วแก้ไม่ได้

ไปแก้ได้จริงๆ ตอนอดข้าว สุดท้ายอดอาหารเลย ไม่กิน พอไม่กินขึ้นมามันก็ชัดเจนขึ้น สติก็ดี จิตก็ดี

เพราะไม่ดี มึงหิว แก้ได้ด้วยการอดอาหาร พออดอาหารขึ้นมา แล้วมาสรุปตอนหลังว่า อดอาหารมันแก้ได้เพราะอะไร แก้ได้เพราะว่าพลังงานมันไม่มาก โดยธรรมชาติ โดย

วิทยาศาสตร์ โดยทางการแพทย์ คนเราถ้ามันมีไขมันสะสมมากมันจะมีพลังงานมาก ถ้าเป็นภาษาหลวงตาท่านบอกว่า ธาตุขันธ์ทับจิต

ธาตุขันธ์ทับจิต ร่างกายมีกำลังมากเกินไป มันกดทับจิตเกินไป มันอึดอาด มันไม่มีสิ่งใด เวลามันอดอาหารนะ อดบ่อยๆ ครั้งเข้า อดนานๆ เข้า ไม่มีพลังงานต่างๆ เซลล์ต่างๆ ร่างกายต่างๆ มันก็ไปดึงพลังงานที่สะสมมาใช้ๆ จนมันเบาไปเรื่อยๆ เบาไปเรื่อยๆ สุดท้ายแล้วโอ้! ใช้ได้ เราแก้ตกภวังค์ของเรามา แล้วสุดท้ายพอมันชำนาญแล้วมันแก้ไขมันไปได้เรื่อย นี่พูดถึงเฉพาะเรา

แต่เขาบอกว่า “ถ้ามันตกภวังค์ ลูกอยากขอคำชี้แนะด้วยว่าจะแก้ไขอย่างไร”

สติ สตินะ สติตั้งชัดๆ แล้วแก้ไขไปๆ เพราะอะไร เพราะผู้ที่ประพฤติกปฏิบัติใหม่ เราคิดว่ามันนักกีฬาสมัครเล่น ทำอะไรแล้วจะเอาจริงเอาจังเกินไปก็แบบ แหม! มันโหดร้าย มันรุนแรง แหม! มันลงทุนแล้วมันไม่คุ้มทุน ลงทุนต้องได้กำไรมากกว่านี้ คนปฏิบัติแล้วมันคาดหมายไปทั่ว ฉะนั้น ค่อยๆ ฝึกหัดไป

แต่จะบอกว่า ตกภวังค์ทั้งหมด ภวังค์มันจะเกิดได้ต่อเมื่อจิตเราพยายามทำสมาธิได้บ้างเล็กน้อย พอสมาธิมันเริ่มก้าวเดิน มันไม่เข้าสู่สมาธิ มันตกภวังค์ไปเลย เราจะบอกว่าเป็นทั้งสองอย่าง

เป็นทั้งสองอย่าง เป็นทั้งสมาธิด้วย เป็นทั้งภวังค์ด้วย

เป็นสมาธิเริ่มต้น พอสมาธิแล้วมันตกภวังค์ไป แล้วถ้าตกภวังค์ไป ภวังค์นี้มันจะเกาะเหมือนดินพอกหางหมู เกาะจนตกภวังค์ๆ ตกภวังค์จนหายนะ เราเคยตกที่หนึ่ง ๓-๔ ชั่วโมง ตกไปบางที่ ๘ ชั่วโมง ใหม่ๆ ตกขนาดนั้นเลยนะ เจียบ แล้วเวลาจะรู้สึกตัวเหมือนสะดุ้งตื่น แต่ตอนนั้นไม่รู้ตัวหรอก แต่พอมาจับได้ว่าน้ำลายไหล น้ำลายมันไหล จีวรเปียกหมด อ้อ! เอ็งนั่งหลับ

แล้วทุกคนที่ว่ามันงัดลวดรู้ง ใจคนที่นั่งเก่งๆ นั่งหลับทั้งนั้นนะ พอนั่งหลับ แล้วพอมานั่งบอกว่ามีสมาธิๆ...สมาธิอะไร

ถ้าสมาธินะ มันเด่นชัดขนาดนั้นนะ มันไม่พูดอย่างนี้หรอก สมาธิเป็นสมาธิ สมาธินั่งได้ทั้งคืนเลย แล้วชัดเจนของมัน

สมาธิคือสมาธิ สมาธิไม่ใช่ภวังค์ แล้วสมาธิต้องเป็นสัมมาสมาธิ ไม่ใช่มิจฉา มิจฉาคือ

๑. ออกเห็นนิมิต

๒. ตกภวังค์ไป

๓. ไปรู้เหตุการณ์ล่วงหน้า

แล้วรู้เหตุการณ์ล่วงหน้าจริงหรือไม่จริงนั่นอีกเรื่องหนึ่ง จริงก็ไม่ใช่ ไม่จริงก็ไม่ใช่ เพราะเป็นเรื่องของฌานโลกีย์ เป็นเรื่องโลกีย์ปัญญา เป็นเรื่องสามัญสำนึก เป็นเรื่องฤทธิชีพร ไม่ใช่เรื่องพระพุทธานุภาพ ไม่ใช่ทั้งสิ้น เราทำของเราหมดแล้ว

ฉะนั้น เรื่องโลกเป็นเรื่องโลก แต่ขนาดเรื่องโลกยังทำไม่ได้เลย แล้วถ้าศีล สมาธิ ปัญญา จิตสงบแล้วยกขึ้นสู่วิปัสสนา ยกขึ้นสู่ปัญญา เวลาเห็นนิมิต ฌานก็ไม่ใช่ นี่ก็ไม่ใช่ แล้วเห็นกาย เห็นอย่างไร เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม เห็นอย่างไร

เวลาเห็น ถ้าคนเป็นแล้วเห็น ช่างซ่อมรถเขามีความชำนาญ รถเสียมาเถอะ ซ่อมได้หมดเลย ใจช่างดูแค่ตาลูกไม่เคยซ่อมเลย โอ้โฮ! มันคล้ายอยู่นั่นนะ ซ่อมได้หรือไม่ได้อีกเรื่องหนึ่ง นี่ก็เหมือนกัน ใช้ได้หมด

นี่พูดถึงว่า ถ้าขอคำชี้แนะว่าควรแก้ไขอย่างไร

ตั้งสติไว้ ถ้าฟังนะ เริ่มต้นฟังใหม่ ถ้าฟังเทศน์ ตั้งสติไว้ ดันกับปลาย แต่มันไปแล้ว สตินะ มันชัดเจน มันฟังได้ชัดเจน ถ้าเวลามันเบาบางลงนั้นมันจะไปแล้ว แล้วมันตกภวังค์ไป พอจะเอาความถูกต้องใจ

“หลวงพ่อกำลังเริ่มต้น หนูก็ชัดเจน พอหลวงพ่อกำลัง หนูก็ชัดเจน”

อ้าว! เริ่มต้นกับเอวังตั้งชั่วโมงหนึ่งนะ นั่งไปชั่วโมงหนึ่ง ไม่รู้ว่ามันหายไปตอนไหน มันกลับมาตอนนั้น

ไอ้เรื่องสมาธิ ไซ้สมาธิหรือไม่

เราว่าไซ้เริ่มต้น

แล้วมันเป็นภวังค์หรือไม่

เป็นภวังค์แน่นอน แล้วถ้ามันเป็นสมาธิแล้ว เราจะรู้ตั้งแต่ต้น ท่ามกลาง และที่สุด เราเป็นคนทำสมาธิเอง เราเห็นชัดเจนเอง เราได้รสของธรรมเอง ชัดเจนของเราเอง แต่มันต้องแลกมาด้วยความเพียร ด้วยความเพียร ด้วยความวิริยะ คือความบากบั่น ความบากบั่นแลกมาด้วยความตึงเครียด แลกมาด้วยความควบคุมดูแล

จะบอกว่า สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี แต่มันต้องแลกมาด้วยสติด้วยปัญญา ด้วยการค้นคว้าของเรา มันแลกมาด้วยตรึงใจ

บอกว่าสุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี แล้วจิตสงบไปซื้อเอาที่ไหนล่ะ เซเวนก็ไม่มีขาย ที่ไหนก็ไม่มีขายหรอก มันต้องแลกเอาด้วยความเพียรไง ความเพียรเป็นความทุกข์ความยาก แต่มันเป็นหนทางเดียวที่เราจะแก้ไขหัวใจของเรา เราต้องทำของเราให้ชัดเจนขึ้นไป จบ

ถาม : เรื่อง “ขณะนั่งสมาธิภาวนา ควรพึงธรรมหรือไม่”

กราบนมัสการพระอาจารย์ที่เคารพอย่างสูง กราบขอโอกาสพระอาจารย์โปรดให้ความกระจ่างเกี่ยวกับการพึงธรรมดังนี้

๑. ในขณะนั่งสมาธิภาวนา ควรพึงธรรมไปด้วยหรือไม่ หรือนั่งสมาธิกำหนดสติอยู่กับคำบริกรรมอย่างเดียว อย่างใดดีกว่า

๒. ในขณะพึงธรรม เราควรกำหนดจิตอย่างไร

๓. จากธรรมชาติจากครูบาอาจารย์หลายๆ องค์ที่ได้ฟังมา ท่านจะกล่าวเป็นเสียงเดียวกันว่า ในขณะที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรม จะมีทั้งมนุษย์และเทวดาต่างบรรลुธรรมแต่ระดับมากมายนับไม่ถ้วน

โยมจึงเข้าใจว่า การฟังธรรมย่อมมีความสำคัญต่อการปฏิบัติเป็นอย่างมาก ไม่ว่าผู้ที่ปฏิบัติภาวนามานานแล้วหรือเป็นผู้ที่เริ่มปฏิบัติใหม่

แต่มีบางสำนักแนะนำผู้ปฏิบัติไม่ให้ฟังธรรม เพราะจะเป็นสัญญาความจำมากกว่าความจริงที่เกิดจากการปฏิบัติ จึงใคร่ขอกราบเมตตาหลวงพ่อโปรดเมตตาให้ความกระจ่างด้วยค่ะ

ตอบ : “ขณะที่นั่งสมาธิควรฟังธรรมหรือไม่ หรือนั่งสมาธิแล้วกำหนดสติอยู่กับคำบริกรรมอย่างเดียว อย่างไหนจะดีกว่า”

ถ้ามันไม่มีครูบาอาจารย์ เราก็ต้องนั่งสมาธิกับคำบริกรรมของเราอยู่แล้ว ถ้าไม่มีครูบาอาจารย์นะ แล้วถ้ามีครูบาอาจารย์ที่ท่านเทศน์ ท่านเทศน์เป็นธรรมๆ ควรฟังธรรมหรือไม่

สมัยที่หลวงปู่เจี๊ยะ หลวงตาท่านพูดประจำ สมัยหลวงปู่มั่น หลวงปู่มั่นท่านจะพูดที่เล่นที่จริงก็แล้วแต่ เวลาท่านเทศน์ว่าการ พระจะวิ่งเข้าไปหาตลอดเลย เวลาท่านเสียงดังขึ้นมา พระรอบๆ ข้างได้ยินเสียง หลวงปู่เจี๊ยะท่านจะบอกเลย “เฮ้ย! ฟัวร้อง ฟัวร้อง”

ฟัวร้อง คือหมายความว่า มันมีสัญญาณว่าฝนจะตก การแสดงธรรมคือฝนตกชุ่มฉ่ำไปทั่วทั้งวัด การฟังธรรมนี้มหัศจรรย์มาก แต่ต้องจากหลวงปู่มั่นนะ จากครูบาอาจารย์ที่เป็นธรรมนะ อย่าจากนวนิยายธรรมะ ให้อัปเดตเทศน์นวนิยายธรรมะน่าเบื่อ

คนที่เทศน์นวนิยายธรรมะนะ ถ้ามันไม่ชอบหน้าพระ ก. มันก็จะไปค้นในพระไตรปิฎกที่มีเนื้อหาสาระเทศน์สอนพระแบบนั้น แล้วก็เอารื่องนั้นมาด่าพระ ก.

พระ ข. พระ ข. ถ้าผิด มันก็ไปค้นในพระไตรปิฎกหาเรื่องอะไรก็ได้แล้วแต่ที่เนื้อความเข้ากับเรื่องที่พระ ข. ทำ แล้วก็เอามาตำพระ ข. คือมันตั้งใจเทศน์จะตำเขา แต่ยกพระสูตรนั้นๆ พระสูตรที่ว่ามีเรื่องอย่างนั้นๆ นะ นี่พูดถึงพวกนวนิยายธรรมะ

แต่ถ้าเป็นหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น พระ ก. หรือพระ ข. จะทำผิดสิ่งใดก็ได้แล้วแต่ พระ ก. พระ ข. ทำผิดเพราะว่าเป็นปุถุชน เพราะว่าเป็นคนหนา เพราะไม่รู้เท่าทันกิเลส หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านยิ่งเมตตามาก ถ้าเทศน์ว่าการให้พระ ก. พระ ข. สำนึกได้ พระ ก. พระ ข. เห็นโทษของตน พระ ก. พระ ข. จะแก้ไขตน หลวงปู่มั่นท่านเทศน์ว่าการอย่างนี้

แล้วถ้าหลวงปู่มั่นท่านเทศน์ว่าการอบรมสั่งสอน พระ ก. พระ ข. เป็นคนขี้ดื้อ เป็นคนทวิภูมิมานะ หลวงปู่มั่นก็จะไล่พระ ก. พระ ข. ออกจากวัดไปเลย ไหลมันไปซะ เพราะมันมากิดมาขวางคนอื่น

คนอื่นคนที่เขามุ่งหวังจะมาประพฤติปฏิบัติ คนอื่นที่เขาแสวงหาเพื่อประโยชน์ของเขา มี คนที่จะมาประพฤติปฏิบัติ คนที่จะมาแสวงหา ถ้ามันมีเหตุมีผลแล้วมันต้องฟังเหตุฟังผลอะไรถูกอะไรผิด ถ้าอะไรถูกอะไรผิด เราเป็นสุภาพชนเราต้องยอมรับถูกและยอมรับผิด ถ้ามันผิด เราต้องแก้ไขความผิดนั้น ถ้ามันถูก เราต้องส่งเสริมให้มันดียิ่งขึ้นไป

ถ้ามันเป็นความจริง มันจริงทั้งครูบาอาจารย์ที่เป็นจริงด้วย มันจริงทั้งผู้ที่มาเฝ้าหา ผู้ที่แสวงหาความจริงด้วย ถ้าครูบาอาจารย์ที่เป็นจริง ผู้ที่มันเฝ้าหามันไม่เป็นความจริง มันเป็นความจอมปลอม มันมีทวิภูมิมานะ ไหลมันออกไป

เวลาฟังธรรมมันมีความจำเป็นหรือไม่

ยิ่งกว่าจำเป็นอีก เว้นไว้แต่พอมันไม่มีครูบาอาจารย์เฝ้า ตอนนี้ก็เปิด ๑๐๓.๒๕ ฟังหลวงตาเทศน์ตอนกลางคืน เทศน์สอนพระสุตยอด ถ้ามันมี เดี่ยวนี้เทคโนโลยีมันเจริญนะ ๑๐๓.๒๕ ตอนกลางคืนเทศน์สอนพระทั้งคืนเลย สุตยอดทั้งนั้นนะ ฟังธรรมฟังอย่างนี้เลย

“๒. ในขณะฟังธรรม เราควรกำหนดจิตอย่างไร”

ในขณะที่ฟังธรรม กำหนดผู้รู้เฉยๆ กำหนดเฉยๆ แล้วมีสติ เสี่ยงธรรมมาเอง ถ้าเราไปพุทโธด้วย เรากับธรรมเป็นสองอย่าง เราต้องคอยรับรู้ แต่ถ้าเรากำหนดเฉยๆ ฟังธรรมอย่างนั้นอย่างเดียวเลย แล้วมีสิ่งใดจับเป็นประโยชน์นั้น

ฉะนั้นจะบอกว่า หลักการฟังธรรม เขาบอกเขาฟังธรรมจากพระไตรปิฎก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรม มีเทวดา อินทร์ พรหมบรรลุลหรรณวมายมหาศาล แต่มีบางสำนักบอกว่าแนะนำผู้ปฏิบัติไม่ให้ฟังธรรม

ไม่ให้ฟังธรรมแล้วจะไปฟังใจมันปลันไช้ใหม่ ไม่ให้ฟังธรรม มันก็บอกว่าจะสร้างเจตีย์ใหญ่ๆ ไช้ใหม่ ไม่ต้องฟังธรรม จะไปสร้างเรือสำเภา จะไป ๓ โลกธาตุอย่างนั้นนะหรือ ไม่ต้องฟังธรรม ไม่ต้องฟังธรรมมันก็เรื่องวัตถุนะสิ ไม่ต้องไปทำอะไรละ

ฟังธรรมๆ เพียงแต่ว่ามันมีให้ฟังหรือไม่มีให้ฟัง ถ้าไม่มีให้ฟังก็บอกว่าไม่มีให้ฟัง ถ้าไม่มีให้ฟัง ในปัจจุบันนี้การดูเรื่องธรรมะยังมีเลย ผู้ที่เขาไผ่ดีนะ เขาต้องการสอนเด็กๆ เขาเอาคติธรรมในพระพุทธานุศาสน์ไปสร้างเป็นหนังสือการ์ตูน ไปสร้างต่างๆ ให้เด็กมันเป็นแบบเป็นอย่าง ทำได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว มันยังเป็นประโยชน์เลย แล้วสำนักปฏิบัติต่างๆ บอกว่าไม่ให้ฟังธรรม

ถ้าสำนักปฏิบัติ ถ้าไม่ให้ฟังธรรม ฟังธรรมของใครละ มันยกใจตัวเองไช้ใหม่ เพราะฟังธรรมมันเปิดถึงสัจจะเรื่องความจริงใจ สัจจะเรื่องความจริงว่า เรื่องโลกธาตุมันเป็นเรื่องของโลกธาตุ ไม่มีความหมาย มันเป็นเรื่องของโลก มันไม่ใช่เรื่องของธรรม

เรื่องของธรรมให้นั่งลง ศิล สมาธิ ปัญญา เรื่องของธรรมมันเป็นเรื่องนามธรรม เรื่องนามธรรมที่เราเกิดขึ้นมาเป็นมรรคเป็นผลในหัวใจ ถ้าเป็นมรรคเป็นผลในหัวใจ พระปฏิบัติ พระปฏิบัติเขาอยู่โคนไม้ อยู่ในป่าอยู่ในเขา เขาเอาสัจจะเอาความจริงขึ้นมาในหัวใจใจ

ถ้าฟังธรรมๆ เพราะฟังธรรมแล้วมันหลอกไม่ได้ใจ มันหลอกให้สร้างสิ่งมหัศจรรย์ของโลกไม่ได้ จะสร้างใหญ่ที่สุดในโลกไม่ได้ สร้างที่ใหญ่ที่สุดในโลก มึงสร้างไปเถอะ เดียวคนอื่นก็มาลบล้าง ตอนนี้อยู่ที่ดูอะไรที่สูงที่สุดในโลก ใครจะสร้างแข่งกับมันละ ก็โลกว่านั่นนะ เอ็งไป

สร้างสิ เมื่อก่อนเขาแข่งกัน ตึกสูงที่สุดในโลก สูงเกิน ๒๐ เซน ๓๐ เซน ดูไปมันล่อเข้าไปทีเป็น
กิโลเลย จบ ตึกสูงที่สุดในโลก

นี่ก็เหมือนกัน ลองไปสร้างสิ สำนักปฏิบัติก็จะสร้างนะ “ถ้าจะปฏิบัติให้ดีจะต้องสร้าง
พระพุทธรูปองค์ใหญ่ที่สุดในโลก แล้วไปภาวนาแล้วจะภาวนาดี”...เกี่ยวกันด้วยหรือ เกี่ยวอะไร
กับภาวนา

ถ้าพูดถึงฟังธรรมๆ ธรรมะคืออริยสัจ คือสัจจะ คือความจริง เราเอาความจริงๆ ความ
จริงมันเกิดจากการประพฤติปฏิบัติของเรา แล้วถ้าสำนักปฏิบัติที่ไหนไม่ให้ฟังธรรมมันก็แปลก
ถ้าสำนักปฏิบัติไม่ให้ฟังธรรม แสดงว่าในสำนักนั้นต้องมีสิ่งใดที่ขาดตกบกพร่อง กลัวธรรมะจะ
มาเปิดโปงไง อย่างของเรา ถ้าเรามีอะไรลับลมคมใน ห้ามฟังฉันนะ เดียวมันเปิดโปงมา โอ้ย! ชี้
เท่หลุดหมดเลย

ใครอะไรก็แล้วแต่ ตั้งประเด็นสิ่งใดก็แล้วแต่ ธรรมะลบล้างหมด เพราะธรรมะคือความ
ปล่อยวางทั้งสิ้น ใครมีทิฐิमानะว่ามีองค์ความรู้ มีความยอดเยี่ยม มาเถอะ ไตรลักษณ์ พระ
ไตรลักษณ์ มีความเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป

อะไรเกิดขึ้น จิตที่เป็นสมมติเห็นอริยสัจตามความเป็นจริงนี้เกิดขึ้น ตั้งอยู่คือการ
วิปัสสนา เป็นไตรลักษณ์คือมันย่อยสลายไปทั้งสิ้น ไม่มีสิ่งใดคงที่ นี่คือสัจธรรม

ถ้าเอ็งมีประเด็นนะ จบครับ

ใครจะบอกว่ามีประเด็นยอดเยี่ยมกระเทียมดอง ของข้าของวิเศษ ของข้าของยังยืน
...จบครับ เป็นอาตมันไง ตายแล้วไปสู่อาตมัน อาตมันคืออัตตา อัตตา อาตมัน ตายแล้วไปอยู่
กับพระเจ้า อาตมัน ที่ไหนมี ที่ไหนมีสิ่งคงที่ พระพุทธรูปเจ้าสอนถึงอนัตตา แล้วอนัตตาอย่างไร

ก็ไม่ให้ฟังธรรมไง ก็ไม่ให้ฟังธรรมก็จบไป แต่ถ้าให้ฟังธรรม เกิดขึ้น เกิดขึ้นอย่างไร มึง
ยังทำสมมติไม่เป็นมันจะเกิดตรงไหน

สมาธิ เวลาเห็นสติปัฏฐาน ๔ ตามความเป็นจริง เกิดขึ้น ตั้งอยู่ ตั้งอยู่บนอริยสัจ ตั้งอยู่บนสัจจะความจริง แล้วเป็นอนัตตาเป็นอย่างไร ถ้าเป็นธรรมะใด

ไม่ให้ฟังธรรม ไม่ให้ฟังธรรมแสดงว่าต้องมีสิ่งใดเป็นขึ้นเป็นอันเป็นวัตถุ เป็นของวิเศษ เป็นของที่ยิ่งใหญ่

ธรรมะจบเลยนะ ไตรลักษณ์ทำลายไปทั้งหมด ทำลายอวิชชา ทำลายวิจ্ঞจักร คิดดูสิ กามภพ รูปภพ อรูปภพ ละลายเกลี้ยงไม่มีเหลือเลย นั่นนะสัจจะความจริง ถ้าฟังธรรมมันจะเป็นประโยชน์อย่างนี้

ถ้าเขาไม่ฟังธรรม ไม่ฟังธรรมก็ต้องดูเหตุผลของเขา แต่จะบอกว่าจะใส่เขาเต็มที มันไม่มีข้อมูลไง มันต้องมีข้อมูลว่าไม่ฟังเพราะอะไร ไม่ฟังเพราะว่าพระองค์นี้เทศน์ไม่ถูก ไม่ฟังเพราะว่าพระไม่ไว้ใจในครูบาอาจารย์ ไม่ฟังเพราะว่าเขาเชื่อถือไม่ได้

แต่มันก็มีในพระไตรปิฎก แล้วเวลาเขาถอดพระไตรปิฎกออกมาเลย นั่นนะธรรมและวินัยเป็นศาสดาของเธอ จบ

ถาม : กราบเรียนหลวงพ่อกับคุณครู ผมมีคำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติครับ อยากให้หลวงพ่อกับคุณครูช่วยชี้แนะด้วยครับ

๑. พุทโธหายไปเอง เป็นอย่างไรครับ ผมตั้งฐานจิตไว้ที่หน้าผาก เวลาปฏิบัติแล้วคำบริกรรมหายไป เคยเจออยู่สองแบบ ๑. จิตอยู่บริเวณฐาน ๒. จิตออกนอกฐานแล้วคิดเรื่องอื่น แบบแรกคือจิตเป็นสมาธิไหมครับ แบบที่สองคือการตกว้างคือไหมครับ

๒. ป้องกันการตกว้างได้อย่างไร

๓. แยกสัญญาออกจากจิตอย่างไร เวลาปฏิบัติพอนึกว่าจะเห็นแสง ถึงเห็นแสงจริง แต่จิตก็คิดว่าที่เราเห็นคือสัญญา เราจะแยกอย่างไรครับ

ตอบ : “๑. เวลาพุทโธหายไปเอง หายอย่างไร”

พุทโธหายไปเอง พุทโธหายไปเองมันจะมีปัญหามาก มันจะมีปัญหามากเพราะว่าเวลาคนที่ประพฤติปฏิบัติเขาเป็นจริงแล้วเขาคุยกัน เหมือนกับผู้ชำนาญการเวลาเขาคุยกัน เขาคุยกันเข้าใจใจ ใจคนที่มาครูพักลักจำ มาแอบฟังเขา ครูพักลักจำมาแอบฟังเขาแล้วมันไม่เข้าใจ

ไอ้ที่ว่าพุทโธมันหายไปๆ คนที่เขาปฏิบัติแล้วถ้ามันหาย หายจริงๆ แต่ไอ้ที่พอบอกพุทโธหายไปปั๊บ เราก็จะทำให้มันหาย คำว่า “มันหายไปเอง” กับ “ทำให้หาย”

ทำให้หาย เราทำให้มันหาย มันไม่ใช่หายไปเอง เวลาหายไปเอง เราพยายามพุทโธๆ พุทโธๆ จนมันพุทโธไม่ได้ ถ้ามันพุทโธไม่ได้ปั๊บ มันจะมีความรู้ชัดๆ

เวลากรรมฐานที่เขาคุยกัน เวลาพุทโธมันหายไปเองๆ เวลาพุทโธๆ พุทโธจนพุทโธไม่ได้ แต่ผู้รู้มันชัด พอผู้รู้ชัดจนมันเข้าสู่อัปปนาสมาธิ นั้นนะมันเด่นชัดเลยเวลาพุทโธมันหายไปเอง

แต่ของเราเวลาไปฟังแล้วว่าพุทโธมันหาย เราก็จะทำให้มันหาย คนที่จะทำให้มันหายก็ตก망ค์ไป พุทโธๆ หลับเลย พุทโธหายไหม หายสิ สะดุ้งตื่น โอ้ย! ตื่นมาแล้ว

พุทโธหายเอง พุทโธมันหายไปเองคือมันหายตามข้อเท็จจริงในการประพฤติปฏิบัติ คือพุทโธๆ จนเด่นชัดกลมกลืนกัน พุทโธๆ จนละเอียด ละเอียด ละเอียดจนพอจิตมันละเอียดแล้วมันนึกพุทโธไม่ได้ มันนึกพุทโธไม่ได้เลย พอมันนึกพุทโธไม่ได้ แต่ผู้รู้มันเด่นชัด เวลาถ้ามันเด่นชัดแล้ว เวลามันชัดมันเข้าสู่อัปปนาสมาธิไปเลย คนทำทำได้ยาก แต่ทำได้จริง แต่ทำได้ยาก

แล้วคนที่ทำๆ เราฟังพระพูดมาเยอะ “เข้าอัปปนาสมาธิแล้วไปใช้ปัญญาสิ”

หา? กูรู้อง “หา?” เลยนะ โอ้ย! มันใช้ปัญญาได้อีก ถ้าใช้ปัญญาได้มันจะเป็นอัปปนาสมาธิได้อย่างไร เพราะอะไร เพราะพอเราไม่เป็น มันใช้คำว่า “ลึกๆ” มันคิดว่าถ้าเป็นปกติสมาธิเป็นปกติก็อย่างหนึ่ง สมาธิในอัปปนาก็อย่างหนึ่ง

แต่ถ้าเป็นคนที่รู้จริงนะ สมาธิเป็นปกติก็อย่างหนึ่ง อัปปนาสมาธิมันจะคิดอะไร คนโดนไฟลวกมันรู้ว่าร้อน ไอ้คนที่โดนไฟลวกเลยมันบอกว่าร้อนๆ แต่มันไม่เคยโดนไฟลวกเลย

มันไม่รู้หรอก นี่พูดถึงอัปปนาสมาธิ เราฟังพระเทศน์ตามที่วิ ฟังที่ไรแล้วมันตกลง ชี้ไม้ แต่มันไม่รู้ตัวว่ามันชี้ไม้นะ แต่คนรู้อยู่เขาฟังมิ่งอยู่

นี่พูดถึงว่าถ้าพุทโธมันหายไปเองเป็นอย่างไร

“ผมตั้งฐานไว้ที่หน้าผาก เวลาปฏิบัติแล้วคำบริกรรมมันหายไป”

มันเป็นทั้งสองอย่าง คำบริกรรมมันหายไป จบแล้ว คำบริกรรมหายไปเพราะอะไร ถ้าพุทโธมันหายไป มันจะมีหยาบ มีกลาง มีละเอียด พอพุทโธดีๆ แล้วมันจะละเอียดขึ้นไปเรื่อยๆ คือเรากินข้าว เราเป็นคนกินคำแรก คำสอง คำสาม เรากินทุกคำ เรารู้ทุกคำ ใจตั้งจวนกินคำหนึ่งแล้วก็หายไปเลย มากินอีกที โอ้ย! หหมดจวนแล้ว หายไปไหน...ภวังค์

นี่ก็เหมือนกัน ถ้ามันหายไป แต่จิตมันอยู่บนฐาน จิตส่งออกไปที่ฐานที่เรื่องความคิด ใจนี้แว๊บหายไปชั่วหนึ่ง แล้วพอล้อมกลับมาก็เป็นอย่างนี้

ฉะนั้น เขาถามว่า “แบบแรกจิตเป็นสมาธิใช่หรือไม่ แล้วแบบที่สองตกภวังค์ใช่หรือไม่”

มันจะตอบคำถามแรก เป็นทั้งสมาธิ เป็นทั้งภวังค์ไง เหมือนกัน เป็นทั้งสมาธิ เพราะเป็นสมาธิก่อนมันถึงเป็นอย่างนี้ พอเป็นสมาธิแล้วมันตกภวังค์ ตกภวังค์มันก็เกิดอาการอย่างนั้นไป

เหมือนเราหาน้ำมา พอหาน้ำมา เอ็งเดิมสีอะไรเข้าไป เดิมสีอะไรมันก็เป็นสีนั้น เริ่มต้นจากน้ำ มีน้ำเดิมสีมันก็จะละลายสี ถ้าไม่มีน้ำมันก็จะละลายสีไม่ได้ แต่ถ้ามีน้ำ เอาสีใส่ลงไปมันก็จะละลายสีนั้น แล้วมีสีอะไรมันก็เป็นสีนั้น สีนั้นเกิดจากน้ำที่ละลายสีนั้น เป็นทั้งสมาธิ เป็นทั้งภวังค์ เหมือนกัน

“๒. ป้องกันการตกภวังค์อย่างไร”

บอกแล้วตั้งแต่ว่า พุทโธชัดๆ พุทโธต่างๆ แก่ไขอย่างนี้ไป แล้วแก่ไปแก่มา เพราะว่าการนี้อย่างนี้พระพุทเจ้าไปแก่พระโมคคัลลานะ พระโมคคัลลานะง่วงเหงาหาวนอนก็ให้พระโมคคัลลานะที่พระพุทเจ้าไปแก่ ให้ตรึกในธรรมๆ เราก็ตรึก เราก็คิดตามนั้นนะ

ตอนที่เราบวชใหม่ๆ เราจะแก้ตัวเราเองนะ เราอยู่ในป่า หลวงปู่จวนท่านก็อยู่วัดท่าน เราอยู่ในป่า เวลาเราเป็นอย่างนั้น เราจะแก้ เรารู้ตัว เราจะแก้ พอจะแก้ คิดถึงพระโมคคัลลานะ คิดถึงพระพุทธเจ้าสอนพระโมคคัลลานะเลย แล้วทำ ตีๆๆๆ ตีๆใหญ่เลย แล้วคิดใหญ่เลย คิดใหญ่เลย...หัลบ

แล้วก็มานั่งคิด เฮ้ย! ทำไมมันหัลบวะ

เราก็เปรียบเทียบนะ เหมือนนกเขา นกเขามันอยู่ในกรง แมวมันจะมาจับนก ถ้านกมัน ยืนเฉยๆ นะ แมวมันเอาไม่ได้หรอก เพราะอยู่ตรงกลาง แมวเอาไม่ถึง นกมันกลัวใช้ไหม มันก็ บินไปบินมา...มับ! ใจคิดมากๆ คิดมากๆ คิดจนหัลบเลย เออ! ไม่ได้

เราอ่านพระไตรปิฎกค้นคว้าเพื่อจะเอามาสอนตน ตอนที่ตกภวังค์นะ ตอนนั้นยัง ภาวนาไม่เป็นด้วย เริ่มต้นภาวนาจะเข้าทางนี้แหละ อู้ฮู! ง่วงเหงาหาวนอน ยังภาวนาไม่ได้ ยัง ตั้งฐานไม่ได้ตอนนั้นนะ พอสุดท้ายแล้วก็แก้ไปแก้มา จนตรอก ฝ่อนอาหาร โอ้โฮ! ตาสว่างโล่ง เลย ภวังค์อะไรมีงมาสิ ภวังค์ก็ภวังค์มาเถอะ เราแก้มาแล้ว

“๓. แยกสัญญาออกจากความจริงอย่างไร เวลาปฏิบัติพอคิดจะเห็นแสง มันก็เห็น แสง”

เห็นแสงมันส่วนเห็นแสง เห็นแสงนั้นมันเป็นนิमित มันเป็นจิตกำลังรู้ รู้ก็ส่วนรู้ เห็นก็คือ เห็น เห็นแล้วเราไม่ตื่นเต้นไปกับมันก็จบ

เราคิดว่าจะเห็นแสงแล้วจะแยกว่าไอ้ที่เราคิดเป็นสัญญาๆ

สัญญา เราจะแก้ได้โดยปัญญาอบรมสมาธิเบาๆ เบาๆ คือเริ่มต้น เราใช้ปัญญาอบรม สมาธิ ใช้ปัญญาไล่เข้าไปๆ ถ้ามันทัน มันปล่อยๆ มันปล่อยคือมันปล่อยจากขั้น ๕ มันปล่อย สัญญา ปล่อยทั้งความคิด ปล่อยหมด มันถึงเป็นสมาธิ เวลาใช้ปัญญาอบรมสมาธินะ

แล้วเวลาถ้าแยกสัญญากับจิตออกจากกันจริงๆ ได้ มันต้องสมุจเฉทปหาน เวลาขั้น ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ขั้น ๕ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ

สัญญา สัญญาไม่ใช่เรา เราไม่ใช่สัญญา สัญญาไม่ใช่ทุกข์ ทุกข์ไม่ใช่สัญญา ถ้ามันจะแยกได้มันต้องสมุจเฉตปหาน

แต่การสมุจเฉตปหานมันเป็นเรื่องยิ่งใหญ่ วางไว้ก่อน อย่าไปเอาเรื่องใหญ่มาทับเลย เอาเรื่องใหญ่วางไว้ก่อน เอาเรื่องพอทำได้ เอาเรื่องที่เราพอทำได้ เราพอทำได้ เราก็ใช้ปัญญาอบรมสมาธิไล่เข้าไป

สัญญาก็เป็นสัญญา เวลาเรานิ่งๆ มันก็วางได้แล้ว

แต่นี้ใช้คำว่า “เห็นแสง” เราจะแยกสัญญากับแสงให้ออกจากกัน แล้วเราจะเพื่อหลักประกันว่าการเห็นแสงนี้เป็นของจริง ถ้าการเห็นแสงนี้ไม่ใช่สัญญา

การเห็นแสงก็คือเห็นแสง แหม! มันจะไปลำบากอะไร นิ่ง พระอาทิตย์ขึ้น ใครๆ ก็เห็น คนภาวนาหรือไม่ภาวนาก็แล้วแต่นะ พระอาทิตย์ขึ้น ทุกคนเห็นหมดเลย

เราจะตีค่าให้เห็นว่าการเห็นเป็นเรื่องธรรมดา การเห็นไม่มีความศักดิ์สิทธิ์ ความเห็นไม่มีอะไรยิ่งใหญ่ ถ้ามันเป็นเรื่องศักดิ์สิทธิ์ยิ่งใหญ่แล้วเราต้องไปศิโรราบกับมัน มันขี้อายเลย

เห็นก็คือเห็น เห็นแล้วก็วาง ทำไม เห็นแล้วมันเป็นสมบัติของเราหรือ เห็นแล้วก็วาง พัฒนาใจ เห็นคือประสบการณ์ของจิตอันหนึ่ง แต่ถ้าจิตมันพัฒนาขึ้น ตัวจิตนี้ต่างหากที่มันจะพัฒนาขึ้นหรือลง ตัวจิตเรารู้ของเรา ถ้าเราพัฒนาตัวนี้ต่างหาก

โอ้เห็นนะ คุณสิ เราไม่เคยดูคอนเสิร์ตหรือ ดูคอนเสิร์ตแล้วก็ผ่านไปแล้วก็จบใช้ไหม ดูคอนเสิร์ตแล้วก็ต้องเอาโรงคอนเสิร์ตนั้นมาตั้งไว้ที่บ้านหรือ เป็นไปไม่ได้หรอก มึงไม่มีปัญญาเลี้ยงเขา คณะคอนเสิร์ตแม่งเป็นร้อย เราดูแล้วก็ผ่านไป คอนเสิร์ตก็เรื่องของคอนเสิร์ต

นี่ก็เหมือนกัน จิตไปเห็นแสงก็เรื่องของแสง ไม่ใช่เรื่องของเรา เป็นเรื่องของแสง แต่ถ้าจิตสมาธิมันดีขึ้น สมาธิมีกำลังไม่มีกำลังมันอยู่ที่ตัวสมาธิ อยู่ที่ตัวจิตนี้ ถ้าตัวจิตนี้ถ้ามีกำลังขึ้นไป ตัวจิตนี้ต่างหากที่มันจะพัฒนาขึ้นไป

ถ้าตัวจิตนี้มันเห็นแสงแล้ว มันปล่อยแล้ว สมาธิมันมั่นคงขึ้น แล้วถ้ามันพัฒนาขึ้น มันยกขึ้นสู่วิปัสสนาได้ มันไปเห็นสติปัฏฐาน ๔ นั้นมันพัฒนาของมันขึ้นไป ถ้าไม่ขึ้นไปมันก็จะมอยู่ตรงนี้ นี่พูดถึงหลักการนะ

เพียงแต่ว่า พอไปเห็นแสงแล้ว ไปเห็นประสบการณ์อันนั้น เราก็จะเอาประสบการณ์นั้นเป็นตัวตั้ง แล้วเราจะแก้ไขตัวประสบการณ์นั้น

ตัวประสบการณ์นั้นมันก็ผ่านไปแล้ว ตัวประสบการณ์ก็เป็นอดีตไปแล้ว ตัวประสบการณ์มันผ่านไปแล้ว แล้วเอ็งจะไปแก้ไขอะไร ปล่อยมันไป แต่เวลาปฏิบัติมันจะเป็นอย่างนี้ จะเป็นอย่างนี้อีกมหาศาลเลย เพราะอะไร เพราะจิตมันเหมือนสับปะรด ตาสับปะรด มันติดทุกตาเลย

นี่ก็เหมือนกัน ความรู้ความเห็นที่จะเกิดขึ้นในการปฏิบัติยิ่งอีกมากมายนัก แล้วเราก็ต้องแก้ทีละเปลาะๆ ไปจนหมด แก้ทีละเปลาะๆ จนจิตเป็นอิสระ จิตเป็นสัมมาสมาธิ จิตตั้งมั่น จิตยกขึ้นสู่วิปัสสนา จิตแก้ไข จิตคายกิเลส ต้องไปนูน

แต่นี้ใช้ตาสับปะรดเอ็งไปสงสัยอย่างนี้ ก็แก้อยู่นี้ มันเป็นเรื่องสามัญสำนึก เรื่องของโลก เราปฏิบัติขึ้นไปเพื่อให้จิตเราละเอียดขึ้น ดีขึ้น พัฒนาขึ้น ให้เป็นศากยบุตรพุทธชินโรส ให้เป็นบุตรขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ให้ปฏิบัติมาในแนวทางของอริยสัจ แนวทางของพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนาสอนถึงการเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย ไม่ใช่การรู้เห็นเป็นอภิปัญญา เป็นฉานโลกีย์ เป็นฤๅษีไพร่ที่เขาเหยียดหยามกันอยู่นี้ไง

เราเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เราไม่ได้ปฏิบัติในแนวทางของฤๅษีไพร่ เราปฏิบัติแนวทางของมรรค ของมรรค ของผล ของสัจจะ ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราจะพัฒนาจิตของเราขึ้นไปเป็นสัจจะเป็นอริยสัจจะ เป็นอัสตสมบัตินใจของเรา เอวัง